

11/26

irizpena

Euskadiko Turismo

Lege aurreproiektuari buruzkoa

Bilbo, 2026ko urriaren 7a

CES
EGAB

Consejo Económico
y Social Vasco

Euskadiko Ekonomia eta Gizarte
Arazoetarako Batzordea

Irizpena 11/26

I.- AURREKARIAK

2026ko irailaren 7an Euskadiko Ekonomia eta Gizarte Arazoetarako Batzordean Turismo, Merkataritza eta Kontsumo Sailaren idazkia jaso genuen. Horren bitartez, *“Euskadiko Turismo Lege-Aurreproiektuari”* buruzko txostena eskatu zuen, Ekonomia eta Gizarte Arazoetarako Batzordearen maiatzaren 17ko 8/2012 Legearen 3.1 artikuluan ezarritakoaren arabera.

Kontsultagai dugun arauaren xedea da, 1.1. artikuluan azaltzen denez, Euskadiko turismo-jardueraren antolamenduari, plangintzari, sustapenari eta diziplinari buruzko esparru juridikoa ezartzea, sektore lehiakor eta jasangarria bultzatzeko, garapen ekonomikoari eta gizarte-kohesioari lagunduko diona, eta haren baliabideen babesa, turismo-zerbitzuen erabiltzaileen eskubideak eta egoiliarrekiko bizikidetzat bermatuko dituen, betiere hauen kultura, balioak eta bizi-kalitatea errespetatuz.

Berehala bidali zitzairen dokumentuaren kopia Batzordeko Oso Bilkurako kide guztiei, proposamenak eta iritzia emateko eta horiek guztiak lan-batzordean landu daitezzen, Euskadiko Ekonomia eta Gizarte Arazoetarako Batzordearen funtzionamenduari buruzko araudiak xedatutakoaren arabera.

2026ko irailaren 30ean Gizarte Garapenerako Batzordea bildu zen eta, hartutako erabakietatik abiatuta, irizpen-proiektua egin zen, Batzordearen Osoko Bilkuran berresteko. Han gehiengoz onartu zen Euskadiko CCOO boto partikularrarekin.

II.- EDUKIA

Euskadiko Turismo Lege-Aurreproiektuak honako hauek jasotzen ditu: zioen azalpena, 150 artikulua bederatzi titulutan banatuta (Atariko titulua Xedapen Orokorrekin; Turismo-politika; Turismo-gobernantza; Turismo-baliabideak eta turismo-jardueraren lurralde-plangintza; Turismo-zerbitzuen erabiltzaileen eta turismo-enpresen eskubideak eta betebeharrak; Turismo-lehiakortasuna; Turismo-sustapena; Turismo-jardueraren antolamendua; Turismo-zerbitzuak ematen dituzten enpresak eta turismo-establezimenduak; eta Turismo-diziplina), eta, gainera, lau xedapen gehigarri, beste lau iragankor, xedapen idargabetzaile bat eta bi azken xedapen.

Zioen azalpenak dioenez, Turismoari buruzko uztailaren 28ko 13/2016 Legeak aurrerapen nabarmena ekarri zuen Euskadiko turismo-sektorearen modernizazioan eta antolamenduan. Haren helburu nagusia izan zen arau-esparru argia, koherentea eta sektoreko dinamika berrietara egokitua ezartzea, eta, besteak beste, ostatu-modalitate berrien erregulazioa – bereziki, erabilera turistikoko etxebizitzak eta logelak –, legez kanpoko eskaintzaren edo ezkutuko eskaintzaren aurkako borroka, sinplifikazio administratiboa, kalitatearen bermea eta turisten babesa txertatzea.

Hala ere, harrezkero, turismoak eraldaketa sakona izan du. Bidaia-ohiturak, turismo-zerbitzuak kontratatzeke eta merkaturatzeko moduak, bisitarien, enpresen eta helmugen arteko harremana, informazio- eta erreserba-kanalak, plataforma digitalen eragina, turismo-fluxuen kudeaketa, jardueraren inpaktuen gizarte-pertzepzioa eta jasangarritasunarekin, digitalizazioarekin, segurtasun juridikoarekin eta krisi-egoerei erantzuteko gaitasunarekin lotutako eskakizunak aldatu dira.

Horri Europako, nazioarteko eta EAEko esparru estrategiko berria gehitu behar zaio. 2030erako Europako Turismo Agendak eredu turistiko erresilienteago, berde eta digitalago baterako trantsizioa bultzatzen du; 2030erako Turismoaren eta Merkataritzaren Euskal Estrategiak lurraldearen garapen jasangarriari, produktu turistikoen hobekuntzari, bisitariantzako arretari, eraldaketa digitalari eta

berrikuntzari lotutako helburuak jasotzen ditu; eta 2030 Agendak, NBE Turismoak sustatutako turismo jasangarriaren nazioarteko ikuskerarekin batera, turismo-jardueraren egungo eta etorkizuneko ondorio ekonomiko, sozial eta ingurumenekoei erantzuteko beharra indartzen du.

Testuinguru horretan, jasangarritasuna Euskadiko turismo-politikaren ardatz egituratzaile gisa eratu behar da, ez adierazpen programatiko gisa, baizik eta irizpide operatibo gisa, plangintza, sustapena, lehiakortasuna, baliabideen babeseta, bizikidetza eta egoiliarren bizi-kalitatea bideratzeko.

Beraz, sektorea sendotzeko, politika publikoek, lehiakortasun- eta sustapen-helburuekin batera, bizikidetza, egoiliarren bizi-kalitatea eta helmugan gizarte-kohesioa zaindu behar dituzte. Premisa horren arabera, legeak helmugan kudeaketa adimentsua du helburu, turismoak ongizate partekatua eta lurralde-orekaren iturri izaten jarrai dezan.

Lineako bitartekaritza-plataformak agertzeak eta finkatzeak nabarmen aldatu ditu turismoa merkaturatzeko ereduak, eskaintzaren eta eskariaren arteko harremana aldatuz eta iraupen laburreko ostatu-zerbitzuen hedapen nabarmena erraztuz. Hedapen hori arau-esparru eskasean gertatu da, eta distortsio nabarmenak eragin ditu, eta agerian utzi du gardentasuna, trazabilitatea eta turismo-eskaintzaren gainbegiratze administratiborako gaitasuna indartzeko beharra.

Turismo-sektorea, halaber, eraldaketa digitaleko prozesu azkar batean murgilduta dago, adimen artifizialak, datuen azterketa aurreratuak eta turismo-kudeaketari aplikatutako beste teknologia batzuek bultzatuta. Tresna horiei esker, kudeaketa adimentsuago eta jasangarriago baterantz aurrera egin daiteke, zerbitzuen pertsonalizazioa, turismo-fluxuen aurreikuspen-kudeaketara, eskariaren desestacionalizazioa eta helmugaren erresilientzia hobetzera bideratuta.

Eraldaketa digitala eta adimen turistikoaren garapena sektorearen lehiakortasunaren eta modernizazioaren bektore gisa ulertzen dira lege honetan. Haren hedapena datuetan oinarritutako kudeaketara bideratu behar da, interes orokorraren zerbitzura, kontsumitzaileen babesera eta politika publikoen hobekuntzara, indarrean dagoen legeriarekin bat datozen gainbegiratze-mekanismoen bidez.

Horrez gain, beharrezkoa da turismo-inteligentziako sistema sendoak ezartzea, joerei aurrea hartzeko, fluxuak kudeatzeko, esperientzia pertsonalizatzeko eta plangintza estrategikoa optimizatzeko. Administrazioak informazio agregatua eskuratzea eta ebidentzian oinarritutako erabakiak hartzea erraztuko duten tresnak izan behar ditu.

Azkenik, turisten portaeraren bilakaerak araudia informatuago, digitalizatuago eta turismo-jardueraren eragin ekonomiko, ingurumeneko eta soziokulturalarekiko sentikorrago batera egokitzea eskatzen du. Ohitura-aldaketa horrek sektorea antolatze, arriskuei aurrea hartzeko eta turismo-eredu lehiakor, jasangarri eta arduratsua finkatzeko gai den lege-esparru baten beharra indartzen du.

Horregatik guztiagatik, Euskadiko Turismoaren Lege honen helburua da turismo-jardura birdefinitzen ari den eraldaketa sakonari erantzutea, arauak aldaketa horiei aurrea hartu eta turismo-eredu adimendun, dibertsifikatu eta balio erantsia sortzeko oinarriak ezarri nahi baititu, helmugaren lehiakortasuna indartzeko eta lurraldearen garapen orekatua bermatzeko gai izango dena. Era berean, turismo-eredu moderno, erresiliente eta EAEko printzipio eta lehentasun estrategikoekin lerrokatutako eredu turistiko batekiko konpromiso instituzionalaren adierazpena da.

III.- GOGOETA OROKORRAK

Gure irizpenaren mende jartzen da *“Euskadiko Turismo Legearen Aurreproiektua”*. Lege berriak turismo-jarduketaren eraldaketa sakonari erantzun nahi dio. Iraultza teknologikoak eta gizarte-eskakizun berriek bultzatuta, jarduera hori berriz ari da definitzen, eta legea aldaketa horietara aurreratu nahi da. Hala, oinarriak ezarri nahi ditu turismo-eredu adimenduna, anitza eta balio erantsia sortzen duena definitzeko.

Arau berriak euskal turismo-politika hiru ardatz nagusitan oinarritzen du: sektorearen lehiakortasuna, baliabideen jasangarritasuna eta lurralde-kohesioa. Euskal turismo-eredua honako hauen inguruan antolatzen da: turismo-baliabideen antolamendu arrazionala, eskaintzaren aniztasuna, eskearen desestazionalizazioa eta irisgarritasunaren bultzada. Gure ustez, alderdi horiek funtsezkoak dira sektorea garatzearekin batera herritarren bizi-kalitatea bermatzeko.

a) Aldez aurreko gogoeta

2024an, EUSTATen datuen arabera, gastu turistikoa Euskadiko BPGaren % 7 inguru zen, eta pandemiaren aurreko mailak gainditu ziren. Izan ere, gastua Euskadin % 31 hazi da 5 urtetan. Zifra hori berez –erants dezakegu 2024an sektoreak 70.000 langile alta emanda zituela– sektoreak Euskadin duen garrantziaren eta garapen bizkorren adierazlea da.

Horregatik, argi dago **arautu egin behar dela eta egokitu behar dela turismo-jarduerak** pandemiaren geroztik **izan duen hedapen azkarrera**. Izan ere, aipatzen da sektoreak Euskadin desestazionalizazioa lortu duela, eta turista asko daudela ohiz denboraldi altua denaz kanpo. Hala, 2025. urtean ia 5 milioi bisitarietara iritsi zen.

Beraz, “boom” turistiko honen arauketak **ikuspegi holistiko bat** eskatzen du, ahal den neurrian, kontuan hartzeko kanpo-efektu negatiboen eta positiboen multzoa. Arlo desberdinen gainean turismo-jarduerak eragindako inpaktuei adjektiborik jarri gabe, argi dago ez dela gai ekonomiko hutsa. Ekoizpenaren egiturari, lan-merkatuari, zerbitzu publikoetan, etxebizitzan eta ingurumeneari eragiten du. Berriki, Euskadiko EGABk Euskadiko Kultura Sistemaren Legearen aurreproiektua aztertu zuen, eta hausnarketa bat egin zuen ildo beretik (ikus b) gogoeta orokorra gure [irailaren 24ko 7/26 Irizpenean](#)).

Irizpena emateko aurkezten zaigun testuan, argi dago **jakitun dela kanpo-efektu horiez** zioen azalpeneari honako hau azpimarratzen den unetik:

- *“Azken batean, jarduera ekonomikoa gizarte-ongizatearekin eta ingurunearen babesarekin harmonizatzea da kontua”.*
- *“Legeak bere berrikuntza nagusiak turismo-eredu jasangarria, irisgarria, lehiakorra eta orekatua finkatzean oinarritzen ditu. Helburua da eskaintza aniztea, desestazionalizazioa sustatzea, lurraldean turismo-fluxuak hobe banatzea eta turismo-jardueraren eta egoiliarren arteko bizikidetzaren indartzea”.*
- *“Era berean, zeharkako irizpideak sartzen ditu arlo hauetan: jasangarritasun soziokulturala, irisgarritasun unibertsala, ez-diskriminazioa eta erabiltzaileen eskubideak babestea. Hala, esperientzia turistikoaren kalitatea eta sektorean esku hartzen duten eragilearen erantzukizuna indartzen ditu”.*

- *“III. kapituluaren berrikuntza da jasangarritasun soziokulturala turismo-sektorearen lan-harremanen esparruan. Hala sartu da, batetik, lan-baldintza duinak, zuzenak eta bidezkoak bermatzeko eta, bestetik, langileen ordezkariekin solasa sustatzeko. Horrekin, turismo-eredu bat finkatu nahi da non lan-ongizatea lehiakortasun-ardatza den”.*

Baieztapen horiek aitortzen dute azken urteetako esperientziari erreparatuz gero, turismo-eredu masifikatuak **kanpo-efektu negatiboak** izan dituela, eta **gizarte-erantzuna** jaso dutela, beraz, seriotasunez baloratu behar direla¹.

Testuinguru horretan, halabeharrezkotzat jotzen dugu araudiaren eta erakundearen egiturak berak **erakundearen arteko lankidetzak** bultzatu eta sustatzea, portaera hermetikoetatik ihes egiteko eta kanpo-efektu horiek aintzat hartzeko, diogun bezala, ikuspegi sistematiko baten barruan.

Hitz batez, aurkeztu zaigun arauak elementu positiboak baditu ere, uste dugu gure turismo-ereduak sortzen dituen kanpo-efektu negatibo eta eragozpen horiek irmoago landu beharko liratekeela.

b) Arauaren balorazio orokorra

Hain zuzen ere, orientazio orokorra eta asmoa partekatzen direlako, uste dugu aurreproiektuaren **zenbait alderdi hobetu behar direla**, egoiliarren ongizatea, kultura eta ingurumena erdian jartzeko eta segurtasun juridikoaren eta enpresen askatasunaren printzipioak betetzeko.

c) Eredua jasangarritasuna

Aurreproiektuan, turismo-politika bideratu behar duen printzipio bat da jasangarritasuna **bere ikuspegi hirukoitzetik: ingurumena, soziokultura eta ekonomia**. Testuinguru horretan:

1. Beharrezkoa da **ikuspegi soziokulturalaren izaera operatiboa eta loteslea indartzea**, turismo-jardueraren efektuen ebaluazioa ez mugatzeko turismo-fluxuetara eta baliabideen edukiera fisikora. Erantsi beharko ditu **egoiliarren gaineko inpaktuari** buruzko adierazleak: bizikidetzak, etxebizitza eskuratzeko, gizarte-egitura eta eraginpeko erkidegoen bizi-kalitatea.

Aurrekoaren harira, berariazko gogoetetan proposatuko da **6. eta 25. artikulua** aldatzea.

2. Aurreproiektuak mekanismoak ditu lurralde-antolamenduaren, karga-edukieraren eta asetze-egoerak prebenitzearen arloan eta zenbait neurri daude etxebizitza erabilera turistikoaren aurka babesteko. Hala ere, komenigarria da **espresuki turistifikazioa sartzea** prebenitzeko eta arautzeko fenomeno gisa, baliabide turistikoaren asetze hutsetik bereizte aldera. Hala, 4. artikulua duen definiziotik hasi behar da. Turistifikazioa lurralde jakin batean kokatuta egon daiteke, eta eragin dezake bizitegi-egituraren, espazioaren erabileretan, merkataritzaren, etxebizitzaren prezioetan eta

¹ Ez du ezertarako balio “jarduera ekonomikoa gizarte-ongizatearekin eta ingurunearen babesarekin harmonizatu behar dela” esateak, aldi berean, beste irizpen batean komentatu diren proiektuak sustatzen badira, hala nola **Urdaibaiko Guggenheim**. Gizarteak eta ingurumen arloko erakundeek gogor erantzun zioten azkenekoari biosferaren erreserban izango lukeen inpaktu konponezina zela eta.

Halaber, “jasangarritasunak Euskadiko turismo-politikaren ardatz antolatzaile izan behar du, ez programa-adierazpen gisa, baizik eta irizpide operatibo gisa plangintza, sustapena, lehiakortasuna, baliabideen babesa, bizikidetzak eta egoiliarren bizi-kalitatea bideratzeko” bezalako baieztapenek ez dute askorako balio, ondoren **etxebizitzaren erabilera turistikoek** sortzen dituzten **inpaktuak** behar bezala eta koordinatuta aztertzen ez badira. Aurrerago hitz egingo dugu, baina zioen azalpena testurako iparrorratza izan behar bada, argi dago koherentzia arazoak daudela azaldutakoaren eta errealitatearen artean.

arlo zehatzen gizarte-osaeran, bai eta udalerrria turismoaren ikuspegitik asean ez dagoenean ere.

Ilido horri jarraikiz, komenigarria litzateke aurreproiektuak **turismoaren ikuspegitik tentsionatuta dauden eremuak** identifikatu eta kudeatzea **udalerrri osoan edo udalerrriaren barruan**, arreta berezia jarritz auzoei, hirigune historikoei eta landaguneei.

Proposatzen da espresuki sartzea turistifikazio-prozesuen prebentzioa eta kudeaketa turismo-politikako helburuetan eta lurralde-plangintzako edukietan. Aurrekoaren harira, berariazko gogoetetan iradoki da **7. eta 24.3 artikulua** aldatzea.

d) Etxebizitza-politikekin lotura

Irizpenpeko testuak aitortzen du etxebizitzetan eta bizitegi-baliabideetan batera garatzen direla turismo-jarduerak. Idazketa berri honen bidez, Jaurilaritzak aurrerapausoa eman nahi du baterako baterako garapen hori **bermatzen duen esparru argirantz**. Gure iritziz, esparru horrek, **nolanahi ere, babestu behar du** etxebizitzaren eta bizitegi-baliabideen **lehentasunezko erabilera** berezkoak diren eginkizunetarako. Etxebizitzaren, logelen eta ikasleen egoitzen erabilera turistikoari dagokionez, gainera, ezinbestekoa da kontuan hartzea ikuskapen-mekanismoak, fiskalitatea, hitzarmen kolektiboak eta jarduera ekonomiko horren berezko lan-baldintzak.

- **Erabilera turistikorako etxebizitzaren eta logelen** kasuan, araudi berrienek lizentzia berriak moteldu edo eten dituzten arren, egiaz, legezko eskaintza % 40 gehitu da azkeneko bost urteetan, eta ezezaguna da ezkutuko eskaintzaren bolumena. Nolanahi ere, datu zehatzak ez du errealitate bikoitza isilean uzten: geroz eta ugariagoa denez eta kontzentratuagoa dagoenez, modalitate horiek alokairuaren prezioak igotzen dituzte eta bizilagunen erkidegoei eragozpenak sortzen dizkiete.

Eszenatokia hori izanda, proposatzen den arauan aipamen gutxi ikusten ditugu, eta **faltan botatzen dugu irimotasun handiagoa**, bai adierazpenetan, bai arauketan.

- Bestalde, **ikasleen egoitzen erabilera turistikoa** zehatzagoa da aurreko arauketan. Aukera hori ez da erabateko nobedadea gure ordenamenduan, indarrean dagoen Euskadiko Turismoaren 13/2016 Legeak xedatzen baitu zentro horiek eta ikasle-egoitza nagusiek –berariazko araudia dute– turismoaren legedia bete beharko dutela beren edukiera edo denboraldia jendeari orokorrean irekitzen dietenean.

Jaurilaritzaren arabera, aurreproiektu berriak segurtasun juridiko handiagoa ematen dio dagoeneko existitzen den bateragarritasun horri. Hala eta guztiz ere, zalantzak daude hotel-ustiategi bati tokia uzteko jatorrizko helburua hutsaltzearen gainean, nahiz eta sailak berak entzunaldi publikoan esan jardunbide hori udan egiten dela unibertsitate-hiri askotan itxurazko arazorik gabe.

Gure ikuspegitik, **erabilera partekatu horrek kanpo-efektu negatiboak larriago ditzake** zentroak kokatzen diren inguruneetan. Horregatik, gutxienez, halako ekipamenduen ustiategi turistikoaren gehieneko ehunekoa murriztearen aldekoak gara, **101. artikuluari** dagokion berariazko gogoetan zehazten denaren ildotik.

- Deskribatutako testuinguruan, uste dugu arauak erabilera turistikorako etxebizitza eta logela berriak mugatzeko neurriak osatu beharko lituzkeela egoera zehatzetan halako erabileren **kontzentrazio handiko egoerak prebenitu eta kudeatzeko** gai diren mekanismoekin. Horiek ez dira zertan egon behar higiezin merkatua tentsionatuta dagoen guneean.

Xede horrez, aurreproiektuak ratioak, kontzentrazio-mugak edo bestelako lurralde-adierazleak aurreikus ditzake erabilera turistikorako etxebizitza eta logelei buruz. Halaber, tresnak izan ditzake dagoeneko hemen dauden kontzentrazio-egoeren gainean jarduteko eta ez alta edo erregistro berrien gainean jarduteko bakarrik.

Euskadi osorako edo udalerrirako aipamenak, ordea, presio turistiko oso bizia duten egoerak ezkuta ditzake auzo edo hirigune historiko zehatzetan. Horregatik, proposatzen da III. tituluan sartzea **turismoaren ikuspegitik tentsionatuta dauden eremuak** identifikatu eta aitortzeko aukera. berariaz bereizita udalerrri osoaren eskala eta udalerrriaren barrukoa. Ildo horri eutsiz, berariazko gogoetetan gomendatzen dugu **26.bis artikulua berria** eranstea.

Era berean, **98.5 artikulua** aldatzea proposatuko da. Kasuak gehitu nahi dira etxebizitza turistikoko etxebizitza berriak eteteko orduan, 26 bis artikulua berriaren arabera, turismoaren ikuspegitik tentsionatuta aitortu diren eremuak sartu nahi baitira.

e) Eredua inklusio-printzipioarekin bat etortzea

Aurreproiektuak eredu turistikoa turismo arduratsu, orekatu eta balio erantsi handiagoa duenerantz bideratzen du, eta aurreikusten du produktuak eta zerbitzuak bereiztea eta merkatu turistikoa zaitzea. Orientabide horrekin bisitariak ez dira berez maila sozioekonomikoaren arabera hautatzen.

Hala eta guztiz ere, komenigarritzat jotzen da espresuki bermatzea **balio erantsi handiagoa bilatzen denean bateragarri izan dadin turismo inklusiboaren printzipioarekin**. Izan ere, aurreproiektuak berak hala aldarrikatzen du. Saihestu behar da jarduera turistikoa balio ekonomikoa hobetzeko estrategia zeharka orientabide baztertzaila izatea edo jomuga eta zerbitzu zehatzak eskuratzeko oztopo ekonomiko bihurtzea.

f) Lan-baldintzak eta enplegua sektore turistikoan

Lege-aurreproiektuaren **50. artikulua** zehazten du enpresa turistikoei lan-baldintza duinak, bidezkoak eta zuzenak bermatuko dituztela. Horretarako, aipamenak egiten dizkie lan-arriskuak prebenitzeari, uztartzeari eta berdintasunari; elkarrizketa- eta kontsulta-bide iraunkorrak aurreikusten ditu langileen ordezkariekin; eginbeharrak ezartzen ditu prestakuntzaren eta lanbide-garapenaren gaietan; eta barne-protokoloak ezartzea aurreikusten du indarkeria- eta jazarpen-modu desberdinen aurka.

Izapidetzen ari den administrazio-espeditentean idatziz jasota dagoenaren arabera, sailak egokitzen jotzen du arau hau, eta uste du emateko eskumena duela lan-baldintza zehatzak arautzen ez dituelakoan. Izan ere, **printzipio orokorrak eta politika publikoaren orientabideak** ematera mugatzen da².

² Gogora ekarri behar da **Konstituzioaren 149.1.7 artikulua** Estatuari ematen diola laneko legediari buruzko eskumen eskusiboa, autonomia erkidegoek gauzatzearen kalterik gabe; **37.1 artikulua**, berriz, negozioazio kolektiborako Konstituzioaren eskubidea eta hitzarmen kolektiboen indar loteslea aitortzen ditu.

Gutuz ados gaude artikulu horretan aipatutako helburuekin, eta, aldi berean, jakitun gara sektoreko lege batek legitimoki finka ditzakeela enpleguarekin, prestakuntzarekin edo profesionalizazioarekin zerikusia duten politika publikoaren helburuak.

Aurreproiektuak eman nahi dion gizarte-ikuspegi hori indartzeko, baina, era berean, arlo bakoitza bere esparru juridikoan mantentzeko eta, bide batez, balizko interpretazio-gatazkak saihesteko, gogoeta berezietan proposatuko dugu arau hori **bestelako moduan idaztea**.

Zehazki, proposatzen dugu aipamen espresua egitea **“lan duin, egonkor eta seguruari” 1. apartatuko** enpleguaren kalitatearen gaineko aipamena osatu eta indartzeko. Proposamen horrek badu bere oinarria. Ikuspegi askoko kontzeptua da, eta lanpostuaren kalitate hutsa gaitzen du, formalki txertatzen baititu oinarritzko eskubideak, gizarte-babesa eta gizarte-elkarrikeria. Arauan balio horiek sustatzeak ez die kalterik sortzen eraginpeko alderdiei, eta koherentziaz lerrotatzen da oinarritzko printzipioekin eta artikuluak berak sustatzen dituen gidalerro politikoekin.

Gainera, nahitaezkoztat jotzen dugu arauak **lan-egonkortasunaren** aipamena egitea –zioen azalpenean behintzat–, egiturazko eta ezinbesteko osagai gisa aitortuz eredu turistikoaren jasagarritasun soziokulturalerako.

g) Legearen eta bere inaktuaren ex post ebaluazioa sartzea

Aurreproiektuak lantzen duen berrikuntza oso garrantzitsua da: etorkizuneko legeak ostatu modalitate berriak arautzen ditu, enpresa-irudi berriak sartzen ditu, plataforma digitalekin eta adimen artifizialarekin lotutako eginbeharrak sartzen ditu, plangintza-tresnak aldatzen ditu, enpresa-eskakizun beharrak handitzen ditu eta ikuskapen eta diziplina turistikoaren araubidea eguneratzen du.

Beraz, bereziki arrazoizkoa dirudi denbora nahikoa igarotakoan egiaztatzea planeatutako arauketak helburuak lortu dituen eta zer kostura sektorerako eta ingurunerako.

Ondorioz, proposatzen dugu etorkizuneko legeak espresuki sartzea efektuen ex post ebaluazio-mekanismo bat tresna egoki gisa zintzotasunez erabakitzeko balizko legegintza-zuzenketa. Hala, iradoki dugu berariazko gogoetetan **xedapen gehigarri berria sartzea**.

Jarraipen estatistikoaren sistemak halabeharrezkoak dira turismoaren bilakaera ezagutzeko, baina beren helburua ez da arauketaren inaktua benetan ebaluatzea.

Bisitariei, ostatu-gauei, okupazioari, gastu turistikoari edo eskaeraren jatorriari buruzko datuek sektorearen bilakaera aztertzen dute, baina ezin daitezke halabeharrez honako hauek zehaztu:

- Eskakizun jakinek aurreikusitakoak baino enpresa-kostu gehiago sortu dituzten.
- ETEek inaktu desberdinak izan dituzten.
- Administrazio-bikoizketak izan diren.
- Interpretazio eta segurtasunik ezaren arazoak dauden.
- Operadore zehatzek karga desberdinak jasaten dituzten merkatu berean lehiatu arren.
- Ikuskapen-araubideak eta zehapenak nahi diren ondorioak dituzten.
- Edo betekizun zehatzak horren kaltegarriak ez diren tresnen bidez lor daitezkeen.

Gainera, gure iritziz, azpisektore turistikoetako **gizarte-eragileen partaidetza** beharko litzateke ebaluaziorako.

IV.- GOGOETA BEREZIAK

ZIOEN AZALPENA

Erabilera turistikorako etxebizitzak kudeatzen dituzten enpresen harira, zioen azalpenak honako hau dio (lege-aurreproiektuaren 7.-8. orrialdeak):

“VIII. tituluak turismo-establezimenduak eta turismo-zerbitzuak ematen dituzten enpresak arautzen ditu... VII. kapituluak turismo-erabilerako etxebizitzak kudeatzen dituzten enpresen funtzionamendu araubidea definitzen eta argitzen du enpresa kudeatzaile horiek etxebizitzetan egiten den turismo-jardueraren titular izango direla, jarduera hori osorik kudeatzen baitute, hura erabiltzeko eskubidearen titularraren izenean eta hura ordezkatzuz. Era berean, haien establezimenduei dagozkien betebeharrak garatzen ditu, erabiltzaileei aurrez aurreko edo telefono bidezko arreta emateko”.

Gomendatzen da **idazketa** honako modu honetan **hobetzea**:

*VIII. tituluak turismo-establezimenduak eta turismo-zerbitzuak ematen dituzten enpresak arautzen ditu... VII. kapituluak turismo-erabilerako etxebizitzak kudeatzen dituzten enpresen funtzionamendu araubidea definitzen eta argitzen du enpresa kudeatzaile horiek etxebizitzetan egiten den turismo-jardueraren titular izango direla, **beren izenean eta erantzukizunpean erabilera turistikorako etxebizitza horien kudeaketa eta merkaturatze osoa onartzen dutenean, jabeak edo legez erabilera-eskubidea duen pertsonak emandako titulu juridiko nahikoaren babesean**. Era berean, haien establezimenduei dagozkien betebeharrak garatzen ditu, erabiltzaileei aurrez aurreko edo telefono bidezko arreta emateko”.*

ATARIKO TITULUA

1. art. Xedea

Iradoki dugu artikulua honetan **1. apartatua** aurreikustea letra lodiz azpimarratuta dagoen testuarekin:

*“1. Lege honen xedea da Euskadiko turismo-jardueraren antolamenduari, plangintzari, sustapenari eta diziplinari buruzko esparru juridikoa ezartzea, sektore lehiakor eta jasangarria bultzatzeko eta, hala, garapen ekonomikoa eta gizarte-kohesioa sendotzeko, betiere bertako baliabideen babesa, turismo-zerbitzuen erabiltzaileen eskubideak eta egoiliarrekiko bizikidetza bermatuz, eta bertako kultura, balioak, bizi-kalitatea **eta langileen lan-baldintzak** errespetatuz”.*

Oro har, artikulua honetan arauaren helburu nagusiak zehazten dira eta, gainera, helburu horiek zuzeneko inpaktua dute lan-harremanetan, beraz, modu horretan justifikatzen da gehitzea.

2. art. Printzipio gidariak

Gomendatzen da artikulua honen **e) apartatua** osatzea letra lodiz azpimarratuta dagoen testuarekin:

“1. artikuluan ezarritako helburuak printzipio gidari hauetan oinarritzen dira: ...

*e) Turisten eta egoiliarren arteko bizikidetza: helmugei nahiz turistei mesede egiten dieten praktika jasangarriak sustatuz **egoiliarrei kalterik eragin gabe...**”.*

4. art. Definizioak

Gomendatzen da letra lodiz nabarmendutakoa **gehitzea** artikuluko honen **i) eta k) apartatu**etan:

*“i) Turismo jasangarria: turismoa kudeatzeko modua, turisten eta helmuga eta komunitate hartzaileen premiak asetzeko eta, aldi berean, **lan duina, egonkorra eta segurua** babesteko eta etorkizunerako aukerak hobetzeko.*

...

*k) Turismo-sektoreko langilea: turismo-sektoreko enpresa baten antolamendu- eta zuzendaritza eremuan besteren kontura zerbitzuak ematen dituen pertsona, **baldin eta bere lan-harremana sektorearen berezko jarduerak gauzatzearen eta lan-harreman hori arautzen duten akordio kolektiboak betetzearen ondorioz definituta badago, alde batera utzita kontratazioa zuzeneko den, aldi baterako enpresen bidez edo zerbitzuen kanpoko enpresen bitartez egina ote den”.***

Hona hemen proposamenaren arrazoiak: lehenik eta behin, turismo jasangarriaren definizioan eta sektoreko langileari dagokionean, **lan duin, egonkor eta seguruaren** ikuspegiak funtsezko eginkizuna du, langileak oinarrizko zutabeak baitira Euskadiko turismo-industriaren egituraren.

Bestalde, ikusgai utzi nahi da “sektore turistikoko langilearen” definizioak ekosistema turistikoan diharduten plantilletako **langile guztiak** barneratu behar dituela, kontratazioaren modalitatea gorabehera.

Azkenik, gogoeta orokorretan azaldutakoaren ildotik, uste dugu artikuluko honetan sartu beharko litzatekeela “**turistifikazioaren**” **definizioa**, esparru gisa ondoren fenomeno arautzeko.

I. TITULUA. TURISMO-POLITIKA

5. art. Kontzeptua eta helburua

Artikulu honen **2. apartatuak** honako hau xedatzen du: “Turismo-politikaren helburua hau da: turismoaren onurak bultzatzea eta **izan ditzakeen inpaktu negatiboak minimizatzea**, kudeaketa planifikatu eta koordinatuaren bidez”.

Aldatzea iradoki dugu honako zentzu honetan:

*“2. Turismo-politikaren helburua hau da: turismoaren onurak bultzatzea **inpaktu negatiborik sortu gabe eta sortuz gero, gutxienekoak izanda eta konpentsatzeko aukerarekin**, kudeaketa planifikatu eta koordinatuaren bidez”.*

6. art. Ingurumen-, soziokultura- eta ekonomia-jasangarritasuna

Artikuluak honako hau xedatzen du:

1. Turismo-politikak kontuan hartuko du jasangarritasuna bere konfigurazioan, eta turismo eskaintzaren plangintzan eta antolamenduan txertatuko du.

2.— Turismo-politikak bermatu beharko du turismo-jarduera epe luzera bideragarria izango dela, eta minimizatu egin beharko ditu inpaktu negatiboak, turistei, egoiliarrei eta turismo-eragileei mesede egiteko.

Jasangarritasun soziokulturalaren izaera operatiboa indartzeari buruz gogoeta orokorretan azaldutakoa azpimarratuz, xedapen hau aldatzea proposatzen da ezartzeko jarduera turistikoaren jasangarritasuna ebaluatzen denean, batera erreparatu beharko zaiela ingurumen-, ekonomia- eta soziokultura-inpaktuei eta, bereziki, egoiliarrengan, bizikidetzan, bizi-kalitatean, etxebizitza eskuratzean eta lurraldeen egitura sozioekonomikoan eragiten dituzten efektuei.

7. art. Jarduketa-ildoak

Lehenik eta behin, letra lodiz nabarmendutakoa **gehitzea** proposatzen dugu artikuluko honen **j) apartatuan**:

“Lege honetan aurreikusitako xedeak, printzipio gidariak eta helburuak betetzeko, honako jarduketa-ildo hauek erabiliko dira: ...

*j) Sektoreko langileen lan-baldintza **duinak, egonkorrak eta seguruak** defendatzea, **aplikazioko laneko legedia eta hitzarmen kolektiboak betetzen direla zainduz**, eta haien prestakuntza sustatzea, profesionalizazio handiagoa lortzeko eta kualifikazioa areagotzeko”.*

“Lan baldintza duinak, zuzenak eta bidezkoak” adierazpena dagoeneko azaltzen da legean, 50.1 artikuluan, alegia, beraz, egokia deritzogu hemen ere aipamen bat egitea ildo beretik.

Gure ustez, egokia da arau honetan ardatz bezala sartzea laneko araudia eta negoziazio kolektiboa, bai eta kalitatezko enplegu egonkorren printzipioa ere defendatzeren aldeko erakunde-konpromisoa.

Bestalde, **turistifikazio prozesuak** ezinbestez prebenitu eta kudeatzeari buruzko gure gogoeta orokorrari eutsiz, artikuluko honetan proposatzen dugu e) puntua aldatzea edo **n) letra berria** sartzea honako idazketa honen arabera:

“n) Turistifikazio-prozesuak prebenitzea eta, hala badagokio, zuzentzea, baldin eta eragin negatiboak badituzte honako arlo hauetan: etxebizitza eskuratzea, bizikidetzaren, egoiliarren bizi-kalitatea, helmugen merkataritza-, gizarte- eta ekonomia-egitura eta lurralde-oreka”.

II. TITULUA. TURISMO-GOBERNANTZA

10. art. Euskal Autonomia Erkidegoko Administrazio Orokorraren eskumenak

Beste eskumen bat eranstea iradoki dugu proposatutako zerrendan:

Euskal Autonomia Erkidegoko Administrazio Orokorrak eskumen hauek izango ditu besteak beste, eta turismoaren arloan eskumena duen sailaren bitartez egikarituko ditu: ...

q) Egoiliarrek eta zerbitzu turistikoaren erabiltzaileek jarduera turistikoaren harira formula ditzaketen erreklamazioen, kexen eta salaketen erregistroa kudeatzea”.

III. TITULUA. BALIABIDE TURISTIKOAK ETA TURISMO-JARDUERAREN LURRALDE-PLANGINTZA

24. art. Baliabide Turistikoaren Lurralde Plan Sektoriala

Turistifikazio-prozesuak prebenitu eta kudeatzeari buruz gogoeta orokorretan azaldutakoa berriz ere gogora ekarriz, proposatzen dugu artikuluko honetako **3.f) apartatuan** beltzez nabarmendutako testua sartzea:

“3. Euskadiko Baliabide Turistikoaren Lurralde Plan Sektorialak Euskal Autonomia Erkidegoko turismoaren lurralde-garapenerako eredia definitu beharko du, eta honako hauek arautuko ditu: ...

f) Saturazio-egoerak prebenitzeko beharrezko neurriak; irizpideak eta adierazleak izan beharko dituzte halako egoerak identifikatu, prebenitu eta kudeatzeko eta zenbait ikuspegi erreparatzeko: turismoa, bizitegia, gizartea, ekonomia eta lurraldea”.

25. art. Baliabide Turistikoaren Lurralde Plan Sektorialaren edukia

Jasangarritasun soziokulturalaren izaera operatiboa indartzearen gainean gogoeta orokorretan azaldutakoari dagokionez, iradoki dugu 25. artikuluari **apartatu berria eranstea**, ezartzeko jardura turistikoaren jarraipen- eta ebaluazio-mekanismoek egoiliarren inpaktu-adierazleak izan beharko dituela, zorrozkiz turistikoak diren adierazleak gain.

Idazketa honako hau izan zitekeen:

“Jardura turistikoaren diagnostikoak, plangintzak, jarraipenak eta ebaluazioak ekonomia-, ingurumen-, soziokultura- eta lurralde-inpaktuei buruzko adierazleak izango dituzte, besteak beste, honako hauek barne: egoiliarrenganako efektuak, bai eta bizikidetzarako, bizi-kalitaterako, etxebizitza eskuratzeko eta lurraldeen egitura sozioekonomikorako efektuak ere”.

26 bis artikulua berria

Antolamendu turistikoa eta **etxebizitza eskuratzearen babesa** antolatzeari buruzko gure gogoeta orokorraren harira, iradoki dugu III. tituluan, oraingo 26. artikulua ondoan, **artikulu berri bat** sartzea honako idazketa honekin:

“26 bis artikulua. Turismoaren ikuspegitik eremu tentsionatuak

- 1. Turismoaren ikuspegitik eremu tentsionatuak identifikatu ahalgo dira, lurralde-eremu horietan jardura turistikoaren intentsitatea edo kontzentrazioa direla eta, inpaktu esanguratsuak sortzen badira harrera-edukieran, bizikidetzan, egoiliarren bizi-kalitatean, etxebizitza eskuratzeko orduan edo lurraldearen merkataritza-, gizarte- edo ekonomia-egituran.*
- 2. Udalerriaz gandi, udalerrri osoan edo udalerrriaren barruan mugatu ahalgo da, inpaktuen ezaugarrien eta lurralde-banaketaaren arabera.*
- 3. Eremua turismoaren ikuspegitik tentsionatua aitortuz gero, berariazko diagnostikoa egin beharko da eta neurriak hartu ahal izango dira jardura turistikoa mugatzeko, eusteko, birbanatzeko edo kudeatzeko aplikazioko sektoreko eta hirigintzako araubidearen arabera”.*

IV. TITULUA. TURISMO-ERABILTZAILAILEEN ETA TURISMO-ENPRESEN ESKUBIDEAK ETA EGINBEHARRAK

29. art. Zerbitzu turistikoaren erabiltzaileen eginbeharrak

Artikulu honek zerbitzu turistikoaren erabiltzaileei eginbeharren katalogo zabala ezartzen die. Besteak beste, eskatzen zaie barne-araubidearen arauak eta bizikidetzak, instalazio- eta ekipamendu-arauak errespetatzeko, erreserben araubidea eta kontratu-baldintzak betetzeko, zerbitzuak ordaintzeko eta egiazko informazioa emateko.

Hala ere, eginbehar horiek desiratum hutsa dira; izan ere, **betetzen ez badira, ez dago ondore juridikorik**. Legeak jokabide zehatzak benetako eginbehar gisa konfiguratzen baditu eta ez gomendio

soil gisa, koherentziaz halabeharrezkoa da enpresek tresna eraginkorrak izatea betearazteko. Bestela, itxura hutsaren aurrean gaude.

Bestalde, azpimarratu behar da **30. artikulua** berak aitortzen diela enpresei **onartzeko eskubidea** aplikazioko araubidearen arabera, eta halabeharrezko neurriak har ditzaketela, agintaritzaren laguntzaz dagokionean, bezeroek establezimenduko barne-arauak errespetatzeko.

Horrenbestez, komenigarria litzateke bi arauen arteko koherentzia indartzea eta espresuki aitortzea 29. artikuluan xedatutako eginbeharrak larriki ez betetzearen ondorioak. Xede horrez, iradoki da 29. artikuluko horri **apartatu berria eranstea** honako eduki honekin:

“Artikulu honetan aurreikusten diren eginbeharrak larriki ez badira betetzen edo ez-betetzeak behin eta berriz gertatzen badira, zerbitzuan egotea edo hura ematea ukatu ahalko da aplikazioko araudiak eta establezimenduaren barne-araudiak xedatutako baldintzetan, legozkioken erantzukizun zibilen, administratiboen edo penalen kalterik gabe”.

Horrekin ez da erabiltzaileentzako zehapen-araubide berririk sortzen, baina saihesten du legeak ezartzen dituen eginbeharrak programa-adierazpen hutsean gelditzea.

31. art. Turismo-enpresen eginbeharrak

Erabat ados gaude artikuluko honen **p) apartatuko** aurreikuspenarekin. Horren arabera, bermatuta dago establezimendu turistikoetan askatasunez sartzeko eta horietan egotea, eta debekatuta dago edozein murrizketa diskriminaziozko zioetan oinarritzen bada. Aldi berean, xedapen hori bateragarria da eskaintza eskearen segmentu jakin batzuetara bideratzeko aukerarekin, baldin eta murrizketa diskriminaziozko zioetan oinarritzen ez bada.

Hala eta guztiz ere, zalantzak ditugu adierazpen horren aplikazio praktikoari buruz. (Adibidez: adinaren edo familia-profilaren arabeko segmentazioa (ohiko jardunbidea) legezkoa litzateke aurreproiektuaren arauak xedatutakoa aintzat hartuta, diskriminaziokoa izanik *“beste edozein baldintza edo inguruabar pertsonal edo sozial”*?)

Kontua ez da baztertzeko modukoa, **eskaintzaren espezializazioa** geroz eta elementu aipagarriagoa baita lehiakortasun turistikorako. Establezimendu batzuk familia-turismorako, helduentzat, adinekoentzat, kirol-jarduerarako, ongizaterako edo eskearen beste profil zehatz batzuetarako dira berariaz. Produktu espezializatuak diseinatzearen aukera enpresaren askatasunaren barnean dago, eta Euskadiko eskaintza turistikoa anizten uzten du, erakargarriago bihurtuz.

Aurreproiektua izapidetzeko administrazio-espeditentean dagoenaren arabera, sailak aitortu zuen adinaren edo familia-profilaren arabeko merkataritza-segmentazioa jardunbide onargarria dela legediaren ikuspegitik, baldin eta justifikatuta badago zerbitzuaren izaera dela-eta, eta gardentasunez jakinarazten bada.

Sailak berak egindako aitortenean funtsatuta eta segurtasun juridikoari begira, nahitaezkoa da arau horren **idazketa argitzea**: administrazioak espresuki aitortzen badu espezializazio hori legezkoa dela, aproposagoa da legeak berak argi eta garbi adieraztea, gaia ondorengo administrazio-interpretazioen mende utzi gabe.

Aurrekoaren harira, proposatzen da **p) apartatuaren amaieran honako hau eranstea:**

“Apartatu honetan xedatutakoak ez du saihestuko establezimendu turistikoak eskearen segmentu zehaztutara bideratu edo horietan espezializatzea, adinaren irizpideek definitzen dituzten horietara barne, baldin eta irizpideak objektiboak badira establezimenduaren ezaugarriak edo eskainitako zerbitzuak kontuan hartuta eta berri ematen bada aurretiaz eta gardentasunez”.

Bestalde, enpresa turistikoen eginbeharren artean, **t) apartatuak** honako hau xedatzen du: *“enplegatuen lan-eskubideak betetzen eta erabat errespetatzen direla bermatzea, indarrean dagoen lan-legeriarekin eta aplikatu beharreko hitzarmen kolektiboekin bat etorriz”.*

Honako idazketa hau gomendatzen dugu:

*“t) **Langileen** lan-eskubideak betetzen eta erabat errespetatzen direla bermatzea, indarrean dagoen lan-legeriarekin eta **konbentzionalarekin** bat etorriz”.*

Hasiera batean, “**langilea**” terminoak modu unibertsalean barneratzen ditu soldatapeko pertsonak; bien bitartean, “enplegatua” terminoa gehiago lotzen da administrazio- eta bulego-langileekin, beraz, nahastea sor dezake.

Bestalde, hitzarmen kolektiboak bakarrik aipatzeak izaera desberdineko **aplikazioko** zenbait **akordio eta itun** kanpoan utziko lituzke, nahiz eta langileen lan-baldintzak arautu eta hobetzen dituzten. Izan ere, sektoreko enpresa askotan dagoeneko aplikatzen ari dira.

V. TITULUA. TURISMO-LEHIAKORTASUNA

44. art. Turismoaren arloko prestakuntza

Gure iritziz, prestakuntza funtsezko elementu estrategikoa da sektore turistikorako eta, horregatik, sektoreko gizarte-eragile nagusien partaidetzarekin antolatu behar da.

Ildo horri eutsiz, letra lodiz nabarmendutakoa **gehitzea** gomendatzen dugu artikuluko honen **2. apartatuan**:

*“2. Turismoaren arloan eskumena duen Eusko Jaurlaritzako sailak, beste sail batzuekin lankidetzan **eta sektoreko sindikatu- eta enpresa-erakunde adierazgarrien partaidetzarekin**, prestakuntza arautuko eta lanbide-prestakuntzako ikasketa-programak sustatuko ditu turismo-sektorerako, eta sektoreko langileen etengabeko prestakuntzarako irispidea sustatuko du. Gainera, hitzarmenak egin ahal izango ditu unibertsitateekin edo beste hezkuntza-erakunde batzuekin, turismo-arloko ikasketa-programak eta -planak egiteko...”.*

50. art. Turismo-sektoreko lan-baldintzak eta enplegua

Gogoeta orokorretan azaldutakoa errepikatuz, honako idazketa hau proposatzen da artikuluko honetarako:

“1. Turismoaren arloko administrazio publiko eskudunek, enpresa- eta sindikatu-erakunde adierazgarrien laguntzaz, hobekuntzak sustatuko dituzte lanbide-prestakuntzan, prestakuntza iraunkorrean, enplegarritasunean eta enpleguaren kalitatean, bai eta lan duin, egonkor eta seguruaren arloan ere turismoaren sektorean.

2. Turismoaren arloko politika publikoek jarduketak bultzatu ahalko dituzte enpresa eta langileak teknologia-, antolaketa- eta merkatu-aldaketetara egokitzeko eta sektorearen prestakuntza eta profesionalizazioa sustatzeko.

3. Nolanahi ere, artikuluko honen babesean garatutako jarduketek aplikazioko lan-legedia eta negozio kolektiboaren autonomia errespetatuko dituzte, beraz, aurreikuspenek ezingo dute lan-eginbehar osagarriak izan aplikazioko hitzarmen kolektiboek ezartzen dituztenetatik haratago.

4. Enpresek barne-protokoloak ezarriko dituzte genero- edo sexu-indarkeria, lan-jazarpena, sexu-jazarpena eta sexu, genero edo sexu-orientazioagatiko jazarpena prebenitzeko, detektatzeko eta haien aurrean jarduteko, bai eta hirugarrenek edo bezeroek jendea arreta ematen dioten langileen aurka egiten dituztenean ere, eta langileei aldizkako prestakuntza eskainiko diete indarkeria hori goiz detektatzeko”.

Bestalde, **4. apartatu** berrian (lehen 6.a), gomendatzen dugu turismo-zerbitzuko bezeroaren edo erabiltzailearen jazarpen- edo indarkeria-egoerak sartzeari. Hala, nabarmendu duguna **gehitzea** proposatu dugu.

54. art. Adimen turistikoaren sistemaren helburuak

Artikulu honen helburua da adimen turistikoaren sistemak turismo-ereduaren inpaktua aztertzea, baina ez du aurreikusten datu aipagarriak ebaluatzea sektoreko enpleguaren kalitateari dagokionez; hor dago tresna, baina adierazleak eman behar zaizkio lanaren arloan **leialtasunez eta modu adierazgarrian** ebaluatzen laguntzeko.

Are gehiago, laguntza publikoak lan-, gizarte-, kalitate- eta iraunkortasun-parametroak betetzearekin lotu daitezke, parametro horiek lehentasunezkotzat jotzen baitira.

VIII. TITULUA. TURISMO-ESTABLEZIMENDUAK ETA TURISMO-ZERBITZUAK EMATEN DITUZTEN ENPRESAK

98. art. Erabilera turistikorako etxebizitzak

Etxebizitza eskuratzearen babesa eta berezko erabilera lehentasunez sustatzearen harira gogoeta orokorretan azaldutakoa gogora ekarri, **98.5 artikulua aldatzea** proposatzen da, erabilera turistikorako etxebizitza berriak eteteko orduan kasu gehiago gehitzeko. Helburua da lege honetan proposatu dugun 26 bis artikuluko berriaren arabera turismoaren ikuspegitik tentsionatuak aitortu diren eremuak sartzeari.

Idazketa honako hau izan zitekeen (lodi nabarmendutako testua gehitzea):

*“5. Etxebizitzaren arloan eskumena duen sailak bizitegi-merkatu tentsionatuko eremu gisa deklaraturako eremuetan, bai eta **26 bis artikuluko arabera turismoaren ikuspegitik eremu tentsionatu deklaratu direnetan ere** erabilera turistikorako etxebizitza eta gela berrien jardueraren egingo da automatikoki, eta etenda egongo da deklarazio hori indarrean dagoen bitartean...”.*

101. art. Ikasle-egoitzak: Eskakizunak

Artikuluaren **1. apartatuak** honako hau xedatzen du:

“Ikasle-egoitzek aukera izango dute jarduera akademikorik gabeko aldietan beren instalazioak turismo-erabilerara bideratzeko. Nolanahi ere, aldi horretan, gutxienez logelen % 15 bideratu beharko dute hezkuntza-komunitateko kideentzat eta ikasleentzat. Eskolaldian zehar, ikasle-egoitzek aukera izango dute beren plazen gehienez % 15 turismo erabilerara bideratzeko. Nolanahi ere, horrek ez du aldatuko haien ikasle-egoitza izaera nagusia”.

Errepikatzen dugu gogoeta orokorretan aipatutakoa **ikasleek bizitegi-baliabide hauek erabiltzeko lehentasuna izateari** buruz. Hala, iradoki dugu erabilera turistikorako plazen **gehienerako eskaintza % 10era murriztea ikasturtean zehar.**

IX. TITULUA. TURISMO-DIZIPLINA**119. art. Turismo-ikuskaritzaren jarduketa-eremua**

Iradoki dugu **apartatu berria** gehitzea artikulu honi. Hona hemen edukia:

“3. Turismo-ikuskaritzaren planek laneko eta gizarte segurantzako ikuskaritzarekin eta lan eta lan-arriskuen prebentzioaren arloko organo eskudunekin koordinatutako jarduketak zehaztu ahalko dituzte, batez ere, honako egoera hauek daudenean: iruzurra, legez kanpoko enplegua, lan-baldintzak ez betetzea edo arriskuak langileen segurtasunerako eta osasunerako”.

Gure ustez, komeni da legez zehaztea **koordinazio- eta komunikazio-mekanismoak** turismo-ikuskaritzaren jarduketan sortzen diren egoeretarako, baldin eta lanaren arloko ez-betetzeen zantzuak badaude.

XEDAPEN GEHIGARRIAK**Xedapen gehigarri bat eranstea**

Legearen ex post ebaluazioa eta bere inpaktua nahitaez sartzeari komenigarria izatearen harira, gogoeta orokorretan azaldutakoarekin bat etorritik, xedapen gehigarri bat eranstea proposatzen da honako eduki honekin:

“Bosgarren xedapen gehigarria. Legearen aplikazioa ebaluatzea

1. Legea indarrean jartzen denetik gehienez hiru urteko epean, Eusko Jaurlaritzak ekonomia-, enpresa- eta arauketa-efektuak ebaluatuko ditu.

2. Ebaluazioak zehazki aztertuko ditu legearen eragina turismo-sektorearen lehiakortasunean, enpresa txikiak eta ertainak, operadoreen arteko lehia, administrazio-kargak, segurtasun juridikoa, legezko kanpoko eskaintzaren aurkako neurriak eta legeak ezarritako jasangarritasunaren, digitalizazioaren, kalitatearen eta profesionalizazioaren helburuen betetze-maila.

3. Era berean, ebaluazioak aztertuko ditu legearen eginbeharrak beharrezkoak eta neurrizkoak ote diren eta aukerarik ba al den helburu berdinetara iristeko prozedura errazago edo sinpleagoen bidez.

4. Ebaluazio-prozesuan turismoaren azpisektoreetako gizarte-eragileek parte hartuko dute.

5. Txostena publiko izango da, eta, bidezkoa bada, administrazioaren ikuspegitik errazteko, araudia aldatzeko edo legearen aplikazioko prozedurak hobetzeko proposamenak sartuko dira”.

V.- ONDORIOA

Euskadiko EGABren iritziz egokia da “*Euskadiko Turismo Lege Aurreproiektua*” izapidetzea, aldatzeko, kontsulta-organo honek egin dituen gogoetekin.

Presidentea

Javier Muñecas Herreras

Idazkari Nagusia

Izaskun Astondoa Sarria

ERANSKINA

EUSKADIKO CCOO SINDIKATUAREN BOTO PARTIKULARRAREKIN

Euskadiko CCOO sindikatuak aipatutako irizpenaren kontra bozkatuko du. Nahiz eta Gizarte Garapenerako Batzordeak egindako lana aintzatetsi, eztabaidatzeko aurkeztu genituen gogoeta orokorretan azaldutakoa berresten dugu, hau da, ez gaude ados irizpen-testuaren edukiaren zati handi batekin.

1. Arauaren aukerari buruz

2024an, pasa den urtearen amaieran EUSTATEk argitaratutakoaren arabera, gastu turistikoa Euskadiko BPGaren % 7 inguru zen, eta pandemiaren aurreko mailak gainditu ziren. Izan ere, gastua Euskadin % 31 hazi da 5 urtetan.

Zifra hori berez –erants dezakegu 2024an sektoreak 70.000 langile alta emanda zituela– sektoreak Euskadin duen garrantziaren eta garapen bizkorren adierazlea da.

Horregatik, argi dago sektorea arautu egin behar dela eta egokitu behar dela turismo-jarduerak pandemiak geroztik izan duen hedapen azkarrera. Izan ere, aipatzen da sektoreak Euskadin desestazionalizazioa lortu duela, eta turista asko daudela ohiz denboraldi altua denaz kanpo. Hala, 2025. urtean ia 5 milioi bisitarietara iritsi zen.

Gure iritziz, “boom” turistiko honen arauketak ikuspegi holistiko bat eskatzen du, ahal den neurrian, kontuan hartzeko kanpo-efektu negatiboen eta positiboen multzoa. Arlo desberdinen gainean turismo-jarduerak eragindako inpaktuei adjektiborik jarri gabe, argi dago ez dela gai ekonomiko hutsa. Gure ekoizpenaren egiturari, gure lan-merkatuari, gure zerbitzu publikoetan, etxebizitzan eta ingurumenean eragiten du. Berriki, Euskadiko EGABk euskal kultura sistemaren arau-proiektua ezagutu eta eztabaidatu zuen, eta hemen ere hausnarketa eskatzen genuen.

2. Kanpo-efektu negatiboei buruz

Irizpena emateko aurkeztu zaigun testuaren idazketan, argi dago jakitun dela kanpo-efektu horiez zioen azalpenean honako hau azpimarratzen den unetik:

- “Azken batean, jarduera ekonomikoa gizarte-ongizatearekin eta ingurunearen babesarekin harmonizatzea da kontua”.
- “Legeak bere berrikuntza nagusiak turismo-eredu jasangarria, irisgarria, lehiakorra eta orekatua finkatzean oinarritzen ditu. Helburua da eskaintza aniztea, desestazionalizazioa sustatzea, lurraldean turismo-fluxuak hobe banatzea eta turismo-jardueraren eta egoiliarren arteko bizikidetzaren indartzea”.
- “Era berean, zeharkako irizpideak sartzen ditu arlo hauetan: jasangarritasun soziokulturala, irisgarritasun unibertsala, ez-diskriminazioa eta erabiltzaileen eskubideak babestea. Hala, esperientzia turistikoaren kalitatea eta sektorean esku hartzen duten eragileen erantzukizuna indartzen ditu”.

- “III. kapituluari berrikuntza da jasangarritasun soziokulturala turismo-sektorearen lan-harremanen esparruan. Hala sartu da, batetik, lan-baldintza duinak, zuzenak eta bidezkoak bermatzeko eta, bestetik, langileen ordezkariekin solasa sustatzeko. Horrekin, turismo-eredu bat finkatu nahi da non lan-ongizatea lehiakortasun-ardatza den”.

Baieztape horiek aitortzen dute azken urteetako esperientziak hitz egin genituen kanpo-efektu negatiboak izan dituela, hurbilketa ongizalea hautatu den arren.

Izan ere, besteak beste, itxuraz, saihesten du edo gutxienez ez du aipatu nahi turismo-eredu masifikatuak gure lurraldean izan duen gizarte-erantzuna. Ez du ezertarako balio “jarduera ekonomikoa gizarte-ongizatearekin eta ingurunearen babesarekin harmonizatu behar dela” esateak, aldi berean, beste irizpen batean komentatu diren proiektuak sustatzen badira, hala nola Urdaibaiko Guggenheim. Gizarteak eta ingurumen arloko erakundeek gogor erantzun zioten azkenekoari biosferaren erreserban izango lukeen inpaktu konponezina zela eta.

3. Kanpo-efektu horiek partekatuta aztertzeari buruz

Nahiz eta zenbait erakunde-eremu dauden, hala nola Euskadiko Turismo Maila, eta jakitun izan zer kanpo-efektu negatibo sortzen diren, batez ere, etxebizitza turistikoaren edo ingurumenaren gaitan, faltan botatzen dugu benetako ikuspegi sistemikoa zenbait politika publikoen efektu lotuak kontuan hartzeko.

Gure iritziz, etxebizitzari erreparatuz, inkongruentea da etxebizitza turistikoa mantentzea, eremu tentsionatuetan prezioei topeak jarri behar zaizkiela aitortzea eta, aldi berean, foru aldundietan salbuespen fiskalak sustatzea “talentua erakartzeko”. Hala, bi aldeetatik pintza bat sortzen da etxebizitzaren gainean eta elementu proziklikoak ditu argi eta garbi. Hala, etxebizitza eskuratzeko prezioetan eragiten da, adibidez eta urrunago joan gabe.

Etxebizitza eta turismoa, turismoa eta etxebizitza, bai eta gainerako politika publikoak ere, egin behar dira etxebizitza eskuratzeko alboko efektuez jakitun (eta arduratsu) izanik bi noranzkoetan. Horrela bakarrik, besteak beste, uler daiteke politika publiko desberdinek ezarri nahi dituzten ereduen “jasangarritasuna”.

Horregatik, beharrezkoa da araudiaren eta erakundearen egiturak berak erakundearen arteko lankidetzak bultzatu eta sustatzea, portaera hermetikoetatik ihes egiteko eta kanpo-efektu horiek aintzat hartzeko, diogun bezala, ikuspegi sistematiko baten barruan.

Aurrekoaren harira, zenbait elementu positibo ikusi arren, uste dugu irmotasun handiagoz aztertu beharko liratekeela kanpo-efektu horiek eta haiek sortzen dituzten eragozpenak.

4. Etxebizitza eta ikasle-egoitzak turismorako erabiltzeari buruz

Aurreproiektuaren testuak aitortzen du etxebizitzak eta bizitegi-baliabideak turismorako erabiltzen direla, nahiz eta jatorria eta helburua ez zeuden, noski, turismo-jardueran.

Idazketa berriaren bidez, Jaurilaritzak aurrerapausoak eman nahi ditu esparru argi eta berme-emaila baterako, aurreko zenbait erantzunetan azaldutakoaren bidetik izapidetze-prozesuan.

Hala ere, testuak ez ditu zalantzan jartzen erabilera jakin batzuk, gure ustez ez duelako nahi. Erabilera turistikorako etxebizitzak eta logelak eta ikasle-egoitzak biltzean, justifikazioa argitasun eta segurtasun juridikoan funtsatu arren, azkenean, jardunbide horiek finkatzen dira, eta Euskadiko CCOO ez dago ados.

Erabilera turistikorako etxebizitzaren eta logelaren kasuan, behin eta berriz ohartarazi dugulako erabilera hori geroz eta bateraezinagoa dela (inoiz bestelakoa izan bazen) etxebizitzaren gizarte-eginkizunarekin. Lantzen ari garen testuan ildo horretatik doazen aipamen urriek, dirudienez, logelaren elefantea saihestu nahi dute, eta berriz ere faltan botatzen dugu irmotasun handiagoa adierazpenean eta arauketan.

Azkeneko araudiek lizentzia berriak ematea moteldu edo eten duten arren, egia da, ziurrenik, "legezkoak" % 40 gehitu direla azken 5 urteetan; bien bitartean, oraindik ez dakigu benetako eskaintza, kopuru horretatik aurki gainean.

Nolanahi ere, zifra zehatzak ez ditu bi gauza ezkutatzen joera horien ondorioz: gero eta kontzentratuagoak, erabilera turistikorako etxebizitzek eta logelek prezioak igotzen dituzte eta kokatzen diren erkidegoetan eragozpenak sortzen dituzte.

Gogora dezagun Euskadin gutxi gorabehera lizentzien erdiak Donostian eta Bilbon kontzentratzen direla. Eta ez da ustekabekoa lehenengo eta bosgarren hiribururik garestienak izatea Estatuan, hurrenez hurren, edo Euskadi izatea hirugarren autonomia erkidegorik garestiena Madril eta Balearren atzetik.

Gainera, negozio-ereduak ez du inpaktu esanguratsurik enpleguari begira, eta ez du benetan sortzen duen aberastasuna birbanatzen.

5. Ondorioa

Aurreproiektuaren testuak elementu positiboak izan arren, ezin dugu partekatu etxebizitzak eta logelak turismorako erabiltzea eta ikasle-egoitzak beste ostatu-baliabide bat izatea. Aukera hori onartzeak etxebizitzaren finantziarizazioarako, turistifikazioarako eta auzoen gentrifikazioarako eredua betikotzen du.